

Nr 73

Utlåtande i anledning av dels Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om ändrad lydelse av 1 § lagen den 26 juli 1947 (nr 529) om allmänna barnbidrag, dels o c k i ämnet väckta motioner.

Genom en den 27 oktober 1961 dagtecknad proposition, nr 190, vilken hänvisats till lagutskott och behandlats av andra lagutskottet, har Kungl. Maj:t, under åberopande av propositionen bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över socialärenden, föreslagit riksdagen att antaga följande

Förslag

till

Lag

**angående ändrad lydelse av 1 § lagen den 26 juli 1947 (nr 529)
om allmänna barnbidrag**

Härigenom förordnas, att 1 § lagen den 26 juli 1947 om allmänna barnbidrag¹ skall erhålla ändrad lydelse på sätt nedan anges.

(Nuvarande lydelse)

(Föreslagen lydelse)

1 §.

För barn, som är svensk medborgare och bosatt i riket, skall av allmänna medel såsom bidrag till barnets uppehälle och uppfostran utgå allmänt barnbidrag med 450 kronor om året i enlighet med vad nedan närmare stadgas.

För barn, som är svensk medborgare och bosatt i riket, skall av allmänna medel såsom bidrag till barnets uppehälle och uppfostran utgå allmänt barnbidrag med 550 kronor om året i enlighet med vad nedan närmare stadgas.

Allmänt barnbidrag — — — — i riket.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1962.

¹ Senaste lydelse av 1 § se 1961:104.

I anslutning till propositionen har utskottet behandlat följande i anledning av densamma väckta motioner, nämligen

1) de likalydande motionerna nr 717 i första kammaren av herr *Öhman* och herr *Persson, Helmer*, samt nr 862 i andra kammaren av herr *Hagberg m. fl.*; samt

2) de likalydande motionerna nr 737 i första kammaren av herr *Lundström m. fl.* och nr 885 i andra kammaren av herr *Ohlin m. fl.*

I *motionerna I: 717* och *II: 862* har yrkats, att barnbidragen måtte, därest det i propositionen nr 188 framlagda förslaget till höjning av den allmänna varuskatten bifalles, höjas till 600 kronor om året.

I *motionerna I: 737* och *II: 885* har hemställts, att riksdagen måtte besluta att de allmänna studiebidragen höjes från den 1 januari 1962 till 50 kronor i månaden och att Kungl. Maj:t bemyndigas utfärda härför erforderliga tillämpningsföreskrifter.

Beträffande motiveringen för nämnda yrkanden har i det förstnämnda motionsparet åberopats innehållet i motionerna I: 716 och II: 861 och i det sistnämnda motionsparet innehållet i motionerna I: 732 och II: 884. I fråga om vad som anförts i de motioner, vilkas innehåll sålunda åberopats, får utskottet hänvisa till motionerna I: 716 och II: 884.

Gällande bestämmelser

Enligt *lagen den 26 juli 1947 om allmänna barnbidrag* utgår för barn, som är svensk medborgare och bosatt i riket, av allmänna medel såsom bidrag till barnets uppehälle och uppfostran allmänt barnbidrag med 450 kronor för år. Sådant bidrag utgår också för i riket bosatt barn, som inte är svensk medborgare, förutsatt att barnet fostras av någon som är bosatt och mantalsskriven i riket. Från och med den 1 januari 1962 är här i riket bosatt barn, som icke är svensk medborgare, berättigat till allmänt barnbidrag, jämväl när barnet eller endera av dess föräldrar vistats här i landet i minst sex månader. Bidraget utgår från och med kvartalet efter det då barnet fötts eller rätt till bidrag eljest uppkommit till och med det kvartal, varunder barnet fyller sexton år.

Enligt *det allmänna studiehjälpsreglementet den 30 maj 1958* skall studiehjälp av statsmedel i form av allmänt studiebidrag utgå till elever i sådan skola eller kurs med minst fyra månaders heltidsundervisning, där statlig studiehjälp kan utgå i form av studielån, särskilt studiebidrag eller annat stipendium. Allmänt studiebidrag utgår med 34 kronor i månaden från och med kvartalet efter det, varunder eleven fyllt 16 år, till och med det kvartal, varunder han fyller 18 år, dock endast under läsåret eller kurstiden. Läsåret skall i princip anses omfatta nio månader.

De allmänna studiebidragen tillkom 1957 på förslag av *familjeberedningen*. I sin år 1956 avgivna promemoria angående stödåtgärder för barnfamiljerna m. m. uttalade beredningen om generella icke behovsprövade stödformer bl. a. följande:

För generella åtgärder kan i främsta rummet anföras utjämningspunkter. De allmänna barnbidragen är icke behovsprövade och bör därför till väsentlig del ses som instrument för utjämning av barnkostnaderna mellan familjer med barnförsörjningsbörda och utan. Man kan anse, att studie-kostnaderna bör fördelas på motsvarande sätt. Om ett barn fortsätter sin utbildning efter fyllda 16 år, inträder ju inte någon förändring i familjens försörjningsbörda, som kan motivera, att familjeinkomsten minskar. Den fördelning av kostnaden för barnets vård och konsumtion som åsyftas med barnbidraget ter sig från familjeekonomisk synpunkt i detta fall lika angelägen efter 16 års ålder som före. — — —

Då det huvudsakligen av administrativa skäl icke har befunnits lämpligt att för speciella kategorier höja åldersgränsen för barnbidrag, ligger det nära till hands att knyta ifrågavarande stöd till studiehjälpen i form av generella grundstipendier.

Det allmänna studiebidraget avvägdes 1957 med hänsyn till de allmänna barnbidragens dåvarande storlek och fastställdes per månad till ungefär en tolfedel av barnbidraget.

Föredragande statsrådet

Föredragande statsrådet Lindström har anfört: »Kungl. Maj:t har på hemställan av chefen för finansdepartementet denna dag förordnat, att till riksdagen skall avlätas proposition med förslag till ändring i kommunal-skattelagen den 28 september 1928 (nr 370), m. m. I anledning härav och på de grunder som angivits i nämnda proposition förordar jag, att det allmänna barnbidraget höjes fr. o. m. den 1 januari 1962 till 550 kr. för barn och år. Av propositionen framgår, att kostnaderna för höjningen beräknas till 175 miljoner kr. för helt år. Det för innevarande budgetår under femte huvudtiteln anvisade förslagsanslaget Allmänna barnbidrag kommer med anledning av höjningen att belastas med kostnadsökning för ett halvt år.»

Utskottet

I propositionen föreslås att det allmänna barnbidraget skall höjas från nuvarande 450 till 550 kronor om året. Förslaget motiveras dels med den i propositionen nr 188 föreslagna höjningen av omsättningsskatten och dels med behovet av ökat stöd åt barnfamiljerna.

I motionerna I: 717 och II: 862 yrkas för det fall den föreslagna höjningen av omsättningsskatten vinner riksdagens bifall att barnbidraget bestämmes till 600 kronor om året.

Bevillningsutskottet har i sitt betänkande nr 79 tillstyrkt förslaget om höjning av omsättningsskatten.

I samband med införandet av omsättningsskatten 1959 höjdes det allmänna barnbidraget från 400 till 450 kronor för att barnfamiljerna därigenom skulle erhålla kompensation för den ökning av levnadskostnaderna som omsättningsskatten väntades medföra. I konsekvens därmed bör enligt utskottets mening en ökning av omsättningsskatten föranleda att det all-

männa barnbidraget ånyo höjes. Mot bakgrunden av riksdagens uttalande i våras att möjligheterna till en höjning av barnbidragets belopp med hänsyn till bl. a. den allmänna standardstegringen i landet borde utredas noterar utskottet, att den i propositionen föreslagna höjningen går längre än vad enbart en kompensation för den ökade omsättningsskatten motiverar. Utskottet tillstyrker därför den höjning av bidragets belopp som förordas i propositionen. Därmed har utskottet avstyrkt yrkandet i motionerna I: 717 och II: 862.

I motionerna I: 737 och II: 885 yrkas att det allmänna studiebidraget skall med giltighet från den 1 januari 1962 höjas från 34 till 50 kronor i månaden.

Det allmänna studiebidraget infördes 1957 och kan sägas utgöra en fortsättning av det allmänna barnbidraget för ungdom, som efter 16 års ålder fortsätter sin utbildning. Storleken av studiebidraget avvägdes därvid med hänsyn till det allmänna barnbidraget och fastställdes per månad till i stort sett en tolfedel av barnbidragets dåvarande belopp. Enligt utskottets mening talar de skäl som i propositionen åberopas för höjning av det allmänna barnbidraget jämväl för höjning av det allmänna studiebidraget. Utskottet tillstyrker därför att en uppräknig av detta kommer till stånd från den 1 januari 1962. För att i huvudsak bibehålla det ursprungliga förhållandet mellan de båda bidragens belopp bör studiebidraget fastställas till 50 kronor i månaden. Detta torde medföra en kostnadsökning för innevarande budgetår av drygt 5 miljoner kronor. Viss ändring måste i anledning av en sådan höjning vidtagas i det allmänna studiebidragsreglementet.

Under åberopande av vad sålunda anförts får utskottet hemställa,

A. att riksdagen med avslag å motionerna I: 717 och II: 862 måtte bifalla förevarande proposition nr 190; samt

B. att riksdagen med bifall till motionerna I: 737 och II: 885 måtte besluta att allmänt studiebidrag från den 1 januari 1962 skall utgå med ett till 50 kronor i månaden höjt belopp.

Stockholm den 5 december 1961

På andra lagutskottets vägnar:

AXEL STRAND

Vid detta ärendes behandling har närvarit

från första kammaren: herrar Strand, Nils Elowsson, fru Carlqvist, herr Birke, fröken Nordström*, herrar Magnusson, Söderquist och Thorsten Larsson;

från andra kammaren: herrar Anderson i Sundsvall, Nilsson i Göteborg, Rimmerfors, fröken Wetterström, herr Wahlund, fru Ekendahl*, fröken Sandell och herr Svensson i Kungälv.

* Ej närvarande vid utlåtandets justering.

Reservation

vid utskottets hemställan under B. av herrar *Strand, Nils Elowsson, Birke, Magnusson, Nilsson* i Göteborg och fröken *Wetterström*, vilka ansett,

a) att det avsnitt av utskottets yttrande, som å s. 4 börjar med orden »Det allmänna» och slutar med orden »allmänt studiebidrag» bort ersättas av text med följande lydelse:

»De allmänna studiebidragen infördes genom beslut av 1957 års riksdag i syfte att lätta de ekonomiska påfrestningarna för familjer med studerande barn i åldern 16—18 år. Av bidragsbeloppet utgår drygt 80 % till elever i allmänna läroverk och därmed jämställda utbildningsanstalter, samt i övrigt huvudsakligen till elever i heltidskurser vid yrkesskolor. Bidragen avvägdes vid sin tillkomst efter det allmänna barnbidragets storlek. Skäl kan sålunda åberopas för en höjning av de allmänna studiebidragen i anslutning till den nu föreslagna uppräkningsen av det allmänna barnbidraget. Den i motionerna I: 737 och II: 885 föreslagna ökningen av studiebidragen med 16 kronor till 50 kronor — vilken, om man utgår ifrån de av studiehjälpsnämnden redovisade anslagsberäkningarna för budgetåret 1962/63, torde medföra en kostnadsökning för sagda budgetår om 14 milj. kronor — bygger på ett sådant betraktelsesätt. Det kan ifrågasättas om motionärernas förslag innebär det mest effektiva sättet att utnyttja befintliga resurser för en förbättring av den direkta studiehjälpen. Utskottet anser för sin del, att strävandena i första hand böra inriktas på att underlätta utbildningsmöjligheterna för barn från familjer i de lägre inkomstgrupperna. En utbyggnad av stipendiestödet skulle härvid enligt utskottets mening vara att föredraga. I detta sammanhang vill utskottet erinra om att stipendiebeloppet för elever under 18 år varit oförändrade sedan 1953 års studiehjälpsreform. En viss förbättring av stipendierna för elevgrupperna i 18-årsåldern har dock vidtagits. Därest stipendierna för åldersgrupperna 16—18 år höjes, aktualiseras emellertid också en översyn av studiestödet för övriga studerande. Med hänsyn härtill anser utskottet, att stipendiestödet bör göras till föremål för skyndsamt utredning.»

b) att utskottet under B. bort hemställa,

»att riksdagen i anledning av förevarande motioner, I: 737 och II: 885, måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t som sin mening giva till känna vad utskottet anfört om studiehjälp.»